IDEKASSEN
Ro, trivsel og højere faglighed

Stærkere læsning

JUL

Læsehæfte 3

Fagtekster, kildekritik og præcis læsning



NAVN: _____

Al kopiering, analogt og digitalt, af dette materiale eller dele deraf er tilladt i henhold til undervisningsinstitutionens aftale med Copydan Tekst & Node. Kopiering, der går ud over begrænsningsreglerne i aftalen med Copydan Tekst & Node, kan alene finde sted efter forudgående aftale med licensgiver. Idekassen udvikler selv tekst og illustrationer til materialet samt fremstiller/køber billeder.

© Idekassen ApS

Jul i Danmark

Læs kort om traditioner og forskelle.

Jul i Danmark består af både gamle og nye traditioner. Nogle går i kirke, mens andre mest ser julen som en familiefest. Mad, pynt og gaver kan være forskellige fra familie til familie. Der findes derfor ikke én rigtig måde at holde jul på.



TRADITION
Noget, man gør igen fra år til år.



FORSKEL
Familier kan holde jul på hver sin måde.



FÆLLESSKAB
Mange bruger julen til at være sammen.

© Idekassen ApS

1. Sedlen i biblioteket

Læs og find fire tydelige oplysninger.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at finde oplysninger, der står direkte i teksten.

Selma finder en seddel i et bibliotek. På den står der: Find kassen ved scenen. Selma går hen til skolens scene. Der står en kasse med bøger om jul. På kassen ligger en plan for næste dag. Selma giver sedlen til en voksen.

A. Hvad står der på sedlen?

B. Hvad ligger på kassen?

C. Hvad er der i kassen?

D. Hvad gør Selma?



© Idekassen ApS

2. Vælg det præcise ord

Sæt ét kryds i hver række.

OPGAVEN **Læs sætningen. Sæt kryds ved ordet, der beskriver bedst.**

DET ØVER DU Du øver at vælge ord, der gør en sætning tydelig.

1 **Lyskæden … i vinduet.**

- ☐ glimtede
- ☐ lyste

2 **Snefnuggene … gennem gården.**

- ☐ faldt
- ☐ hvirvlede

3 **Papiret … i det stille rum.**

- ☐ knitrede
- ☐ lå

4 **Duften af gran … fra døren.**

- ☐ bredte sig
- ☐ var

© Idekassen ApS

3. To slags juletræer

Find en fordel og en ulempe.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at sammenligne to muligheder.

Et ægte juletræ kan vokse tæt på hjemmet. Efter jul kan det blive til flis. Træet kræver vand, plads og kørsel. Et træ af plast kan bruges i mange år. Men det kræver energi og olie at lave. Før man vælger, bør man se på kørsel, levetid og affald.

A. Hvad kan et ægte træ blive til efter jul?

B. Hvad kræver det at lave et træ af plast?

C. Hvilke tre ting bør man se på?

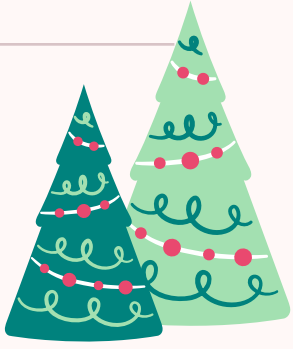

© Idekassen ApS

4. Fakta, vurdering eller plan?

Sæt ét kryds i hver række.

OPGAVEN **Læs sætningen. Vælg FAKTA, VURDERING eller PLAN.**

DET ØVER DU Du øver at kende forskel på fakta, vurdering og plan.

1 **Klassen vejede 18 kilo papir.**

☐ fakta ☐ vurdering ☐ plan

2 **Det var et flot resultat.**

☐ fakta ☐ vurdering ☐ plan

3 **Klassen vil måle igen i januar.**

☐ fakta ☐ vurdering ☐ plan

4 **Den samme vægt blev brugt begge gange.**

☐ fakta ☐ vurdering ☐ plan

© Idekassen ApS

5. Julekort før og nu

Læs om to måder at sende en hilsen.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at finde en forskel og en grund.

Før i tiden sendte mange julekort med posten. Kortet var en kort hilsen til familie og venner. Senere kom telefon og e-mail. I dag kan en hilsen sendes på få sekunder. Nogle vælger stadig et kort af papir. De synes, at et kort skrevet i hånden føles særligt.

A. Hvordan blev julekort sendt før i tiden?

B. Hvad gør telefon og e-mail lettere?

C. Hvorfor vælger nogle stadig et kort af papir?



© Idekassen ApS

6. Find fem fagord

Ordene står vandret eller lodret.

OPGAVEN **Find ordene i gitteret. Sæt ring om dem.**

DET ØVER DU Du øver at se og stave vigtige ord fra hæftet.

T	R	A	K	A	A	I	A	N	O	K
T	R	Ø	I	F	F	A	F	L	Y	I
S	T	J	L	S	R	E	S	U	L	E
S	N	E	D	E	E	K	E	R	Ø	B
R	E	S	E	N	S	S	N	T	J	U
R	N	E	J	D	U	E	D	N	E	K
L	O	K	T	E	M	D	E	R	A	N
L	Y	S	S	R	E	E	R	N	E	J
B	U	D	S	K	A	B	L	O	K	T
U	T	R	A	D	I	T	I	O	N	S
T	J	E	R	U	U	J	U	L	E	S

TRADITION - KILDE - RESUME - AFSENDER - BUDSKAB

© Idekassen ApS

7. Tre ordklasser

Sorter seks ord.

OPGAVEN **Læs ordene. Skriv dem i den rigtige kasse.**

DET ØVER DU Du øver navneord, udsagnsord og tillægsord.

NAVNEORD	UDSAGNSORD	TILLÆGSORD

ORD

hilsen - mørk - kilde - glimte - hyggelig - forklare



8. Hvem står bag opslaget?

Læs og undersøg afsenderen.

OPGAVEN **Læs teksten. Sæt kryds ved det rigtige svar.**

DET ØVER DU Du øver at finde afsender, formål og bevis.

En butik viser et opslag. Der står: Køb vores papir og gør julen grøn. Butikken sælger selv papiret. Den siger ikke, hvordan papiret er lavet. Der er ingen tal eller test. Derfor ved vi ikke, om papiret er et grønt valg.

A. Hvem har lavet opslaget?

- ☐ en butik
- ☐ en skole

B. Hvad vil butikken?

- ☐ låne papir
- ☐ sælge papir

C. Hvad mangler opslaget?

- ☐ tal og test
- ☐ en større titel



9. Gør sætningen tydelig

Erstat det uklare ord.

OPGAVEN **Skriv sætningen igen. Brug ordet i parentes.**

DET ØVER DU Du øver at vælge konkrete ord.

1. Vi hang ting på træet. (kugler)

2. Far lagde ting under træet. (gaver)

3. Vi brugte noget til at klippe. (en saks)

4. Der kom noget ned fra skyen. (sne)

© Idekassen ApS

10. Pakken uden navn

Læs fortællingen og brug tekstens spor.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at finde oplysninger og bruge ét tydeligt spor.

Da klassen skal dele gaver ud, står der en pakke uden navn på bordet. Papiret er grønt. Under båndet sidder en lille seddel. Der står: Til den, der altid husker at vande klassens planter. Eleverne ved hurtigt, at gaven er til Aya. Hun fylder vand i kanden hver mandag. Aya åbner pakken. I den ligger en lille bog om planter.

A. Hvad står der på sedlen?

B. Hvordan ved eleverne, at gaven er til Aya?

C. Hvad ligger der i pakken?



© Idekassen ApS

11. En skik kan ændre sig

Læs om gamle og nye vaner.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at finde en ændring og grunden til den.

En skik er ikke en fast regel. Den kan ændre sig, når en familie får nye vaner. En ny ret kan komme på bordet. En sang kan blive skiftet ud. Nogle holder fast i gamle skikke, fordi de føles trygge. Andre ændrer dem, så flere kan være med.

A. Hvornår kan en skik ændre sig?

B. Hvorfor holder nogle fast i gamle skikke?

C. Hvorfor ændrer andre deres skikke?



© Idekassen ApS

12. Træet på torvet

Læs om juletræets vej.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at finde konkrete oplysninger i en faglig tekst.

Byens juletræ står på torvet i december. Træet kommer fra en skov tæt på byen. En mand vælger et højt og tæt træ. En lastbil kører træet ind til torvet. Her sætter folk lys på grenene. Efter jul bliver træet lavet til flis. Flisen bruges på stier i en park.

A. Hvor kommer juletræet fra?

B. Hvordan kommer træet til torvet?

C. Hvad sker der med træet efter jul?



© Idekassen ApS

13. Ord med forskellig styrke

Fordel ni ord. Tre i hver kasse.

OPGAVEN **Læs de ni ord. Skriv tre ord i hver kasse. Skriv det svageste ord øverst og det stærkeste nederst.**

DET ØVER DU Du øver at se forskel på svage og stærke ord.

LYS	LYD	GLÆDE

ORD: glad - lyste - råbte - skinnede - tilfreds - talte - strålede - jublende - hviskede

© Idekassen ApS

14. Kan billedet bevise det?

Læs kritisk om en måling.

OPGAVEN **Læs teksten. Sæt kryds ved det rigtige svar.**

DET ØVER DU Du øver at se, hvilke oplysninger der mangler.

En klasse siger, at den har halveret sit affald. Klassen viser et foto af to poser. Den ene pose ser mindre ud. Vi ved ikke, om poserne er lige store, om de er vejet, eller hvor mange dage målingen varede. Derfor kan fotoet ikke bevise påstanden. Klassen skal veje affaldet før og efter. Så kan den sammenligne mængden.

A. Hvad siger klassen?

- ☐ Affaldet er fordoblet.
- ☐ Affaldet er halveret.

B. Hvad mangler vi at vide?

- ☐ størrelse, vægt og antal dage
- ☐ skraldets type

C. Hvad skal klassen gøre for at sammenligne affaldet?

- ☐ veje affaldet før og efter
- ☐ tage et tydeligere foto



© Idekassen ApS

15. Lys med omtanke

Læs om skolens julelys.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at finde og samle oplysninger i en faglig tekst.

Skolen hænger en lyskæde ved indgangen i december. Kæden har LED-pærer, som bruger mindre strøm end gamle pærer. Et ur tænder lyset klokken syv om morgenen. Det slukker igen klokken otte om aftenen. Derfor lyser kæden ikke hele natten. Skolen sparer strøm, og eleverne kan stadig se lysene, når de møder og går hjem.

A. Hvilken type pærer har lyskæden?

B. Hvornår tænder og slukker uret lyset?

C. Hvilke to fordele nævner teksten?

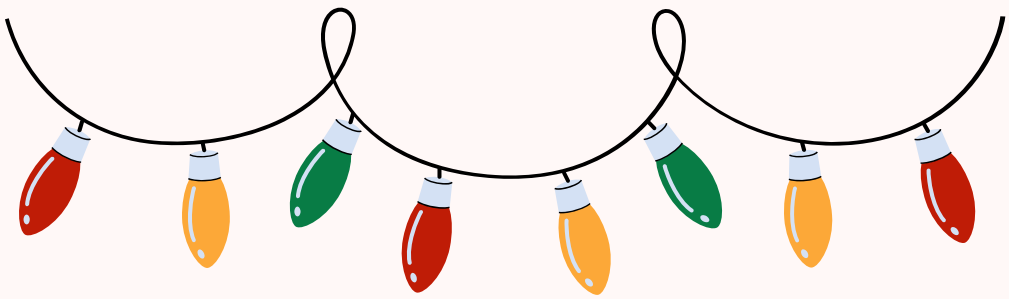

© Idekassen ApS

16. To slags julehilsner

Sammenlign en fælles hilsen og et brev.

OPGAVEN **Læs teksten. Svar med en kort sætning.**

DET ØVER DU Du øver at sammenligne formål og modtager.

En fælles julehilsen kan sendes til mange på én gang. Den fortæller lidt om året, der er gået. Et privat brev er skrevet til én person. Her kan man nævne minder, som kun de to kender. Valget afhænger af tid og af, hvem der skal læse teksten.

A. Hvem kan få en fælles julehilsen?

B. Hvad kan stå i et privat brev?

C. Hvad afhænger valget af?

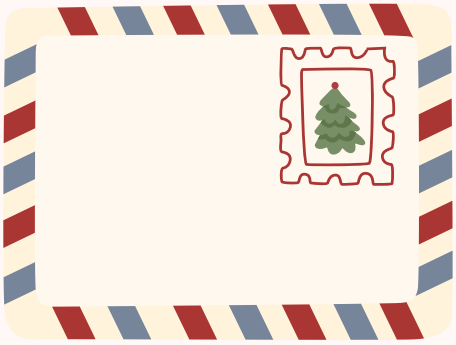

17. Hvad betyder ordet?

Brug sætningen som hjælp.

OPGAVEN **Læs hver sætning. Sæt kryds ved den forklaring, der passer til ordet med STORE bogstaver.**

DET ØVER DU Du øver at forstå et ord ud fra resten af sætningen.

1 **Skolen GENBRUGER pynten fra sidste år.**

- ☐ smider den ud
- ☐ bruger den igen

2 **Uret slukker lyset AUTOMATISK klokken otte.**

- ☐ af sig selv
- ☐ når en elev trykker

3 **Klassen vil MINDSKE sit forbrug af papir.**

- ☐ bruge mindre
- ☐ bruge mere

18. Skriv en kort juletekst

En pakke er blevet væk.

OPGAVEN Skriv en kort julehistorie

DET ØVER DU Du øver at skrive en tekst med begyndelse, handling og slutning.

START: Da klassen skulle dele gaver ud, manglede der én pakke ...

© Idekassen ApS